

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การศึกษาค้นคว้านี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา(Descriptive study) ชนิด ศึกษา ณ จุดเวลาหนึ่ง (cross sectional study) เพื่อศึกษาความเครียดในประชาชนที่อาศัยในชุมชนแออัดฟ้าใหม่ประตูก้อม เขตเทศบาลนครเชียงใหม่

กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ประชากรที่มีอายุ 15 - 74 ปี และอาศัยอยู่ในชุมชนฟ้าใหม่ประตูก้อม (จำนวนหลังคาเรือน 171 หลังคาเรือนมีจำนวนประชากรในกลุ่มอายุที่ศึกษาจำนวน 661 คน) ซึ่งเป็นชุมชนแออัดแห่งหนึ่งในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ เป็นเวลานานกว่า 6 เดือนก่อนวันที่สัมภาษณ์ ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแทนของประชากรที่ศึกษา โดยใช้การกำหนดขนาดตัวอย่างจากสูตร (Yamane 1973)

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

n = ขนาดตัวอย่าง

N = จำนวนประชากร (อายุระหว่าง 15 - 74 ปี = 661 คน)

e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ = 0.1

ได้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 87 ราย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการวิเคราะห์ข้อมูล จึงเพิ่มขนาดตัวอย่างเป็น 100 ราย แล้วทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) แล้วสุ่มตัวอย่างประชากรที่มีอายุในเกณฑ์ที่กำหนด และอาศัยอยู่ในแหล่งคาเรือนตัวอย่างครัวเรือนละ 1 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้ศึกษาทำหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงนายกเทศมนตรี เทศบาลนครเชียงใหม่ เพื่อขออนุญาตเข้าไปเก็บข้อมูลในชุมชน
2. ดำเนินการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์และแบบวัดความเครียด (Health Opinion Survey (HOS)) ในกลุ่มประชากรตัวอย่าง 100 คน
3. ระยะเวลาในการสัมภาษณ์และรวบรวมข้อมูล 4 สัปดาห์ ตั้งแต่วันที่ 15 มีนาคม ถึงวันที่ 15 เมษายน 2535

สถานที่เก็บรวบรวมข้อมูล

ชุมชนฟ้าใหม่ประตูก้อมตั้งอยู่ถนนสุริวงค์ ตำบลหายยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไป ซึ่งเป็นส่วนที่สร้างขึ้นเอง เพื่อใช้รวบรวมข้อมูลลักษณะส่วนตัว รายได้ อาชีพ การมีโรคประจำตัว มีทั้งหมด 10 ข้อ
2. แบบวัดความเครียด(Health Opinion Survey (HOS)) ซึ่งนักเอกแพทย์หญิงบรรจง สีสมาณะ ได้ดัดแปลงมาใช้เป็นคนแรก แบบสัมภาษณ์นี้ประกอบด้วยคำถาม 20 ข้อ เป็นคำถามเกี่ยวกับอาการต่าง ๆ ทางกายอันเป็นผลจากปฏิกิริยาเมื่อได้รับความเครียด

ข้อ 1	คะแนนสำหรับคำตอบว่า "มี"	3	คะแนน
	คะแนนสำหรับคำตอบว่า "ไม่มี"	1	คะแนน
ข้อ 18, 19	คะแนนสำหรับคำตอบว่า "ไม่เคยเลย"	3	คะแนน
	คะแนนสำหรับคำตอบว่า "นาน ๆ ครั้ง"	2	คะแนน
	คะแนนสำหรับคำตอบว่า "บ่อยครั้ง"	1	คะแนน
	คือ มากกว่า 3 ครั้งใน 6 เดือน		
ข้อ 2 - 20 (ยกเว้น 18, 19)	คะแนน สำหรับคำตอบว่า		
	"ไม่เคยเลย"	1	คะแนน
	"นาน ๆ ครั้ง"	2	คะแนน
	"บ่อยครั้ง"	3	คะแนน

ก. การแปลผลแบบวัดความเครียด (HOS)

คะแนนต่ำสุดที่จะได้คือ 20 สูงสุดคือ 60 คะแนน ผู้ที่มีคะแนนรวมมากก็แสดงว่า ความเครียดรุนแรงมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนน้อย การตัดสินใจว่าผู้ใดมีความเครียดปกติหรือสูง ใช้การพิจารณาอิงกลุ่ม คือค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของกลุ่มตัวอย่างมาเป็นจุดแบ่ง (Cut - off point ดังนี้)

1. ผู้มีความเครียดปกติ (Normal Stress) หมายถึง ผู้ที่มีคะแนนความเครียดรวมต่ำกว่าผลรวมของค่าเฉลี่ยกับส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่ม ($\bar{X} + SD$)
2. ผู้มีความเครียดสูง (High Stress) หมายถึง ผู้ที่มีคะแนนความเครียดเท่ากับหรือสูงกว่าผลรวมของค่าเฉลี่ยกับส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่ม ($\bar{X} + SD$) ขึ้นไป

ข. ความตรง (Validity) ของแบบวัดความเครียด (HOS)

น้ระ คริกครั้นจิตร (2529) ได้ทำการทดสอบหาความตรง โดยทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความเครียดที่ได้จากการสอบถาม HOS ระหว่างกลุ่มทดลอง (ซึ่งเป็นผู้ป่วยนอกที่ได้รับวินิจฉัยจากจิตแพทย์แล้วว่า มีความเครียด หรือความวิตกกังวลกับกลุ่มเปรียบเทียบ (ซึ่งเป็นนักศึกษาวิทยาลัยครูนครสวรรค์ ชั้นปีที่ 4 ซึ่งมีเวลาเรียนมากกว่าร้อยละ 85 และไม่เคยถูกตัดคะแนนความประพฤติ) จำนวนกลุ่มละ 30 คน โดยใช้

t - test ผลการวิเคราะห์พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนความเครียดของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ชนิดของตัวแปร

- ก. ตัวแปรตาม (dependent variable) คือความเครียด
 ข. ตัวแปรอิสระ (independent variable) ได้แก่

1. ลักษณะส่วนบุคคล

1.1 เพศ

1.2 อายุ

1.3 การศึกษา

1.4 สถานภาพสมรส

1.5 สถานภาพในครอบครัว

2. รายได้

3. อาชีพ

4. การมีโรคประจำตัว

กำหนดค่าตัวแปร

1. อายุ หมายถึง อายุเป็นจำนวนปีเต็ม โดยคิดจาก พ.ศ. ปัจจุบัน ลบด้วย พ.ศ. ที่เกิดและอยู่ในระหว่าง 15 - 74 ปี โดยกำหนดช่วงอายุ (คณะทำงานคาดประมาณประชากร สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ อ้างใน 45 ปีกระทรวงสาธารณสุข 2530) ดังนี้

1.1 อายุ 15 - 24 ปี

1.2 อายุ 25 - 44 ปี

1.3 อายุ 45 - 59 ปี

1.4 อายุ 60 - 74 ปี

2. การศึกษา หมายถึง การจบการศึกษาชั้นสูงสุด ซึ่งกำหนดไว้ดังนี้
 - 2.1 ไม่ได้รับการศึกษา
 - 2.2 ประถมศึกษา
 - 2.3 มัธยมศึกษา
 - 2.4 อื่น ๆ ได้แก่ ปวช. ปวส.
3. สถานภาพสมรส กำหนดดังนี้
 - 3.1 โสด
 - 3.2 คู่
 - 3.3 หม้าย/หย่า/แยก
4. สถานภาพในครอบครัว กำหนดดังนี้
 - 4.1 หัวหน้าครอบครัว
 - 4.2 แม่บ้าน
 - 4.3 บุตร ธิดา
 - 4.4 ผู้อาศัย
5. อาชีพ หมายถึงอาชีพหลักที่ทำอยู่ประจำและใช้เวลาามากที่สุด โดยกำหนดเป็น
 - 5.1 รับจ้าง
 - 5.2 ค้าขาย
 - 5.3 ไม่มีอาชีพ
 - 5.4 อื่น ๆ
6. รายได้ หมายถึง รายรับที่ได้รับทั้งหมดต่อคนต่อเดือน โดยแบ่งเป็น
 - 6.1 ต่ำกว่า 2,000 บาท
 - 6.2 2,001 - 3,000 บาท
 - 6.3 มากกว่า 3,000 บาท ขึ้นไป
7. การมีโรคประจำตัว หมายถึง การที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าเป็นโรค และใช้เวลารักษาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 90 วันซึ่งได้แก่ โรคแผลในกระเพาะอาหารและลำไส้

โรคเบาหวาน วัณโรค เป็นต้น จำแนกตามเกณฑ์ของ International classification of disease 1955 (ชี้นิยม เจริญยุทธ 2529) โดยกำหนดดังนี้

7.1 มีโรคประจำตัว

7.2 ไม่มีโรคประจำตัว

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้อง แล้วนำไปลงรหัสเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรม dBASE, EpiInfo และ Minitab

สถิติใช้ในการศึกษา ได้แก่

1. สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics)

- แสดงลักษณะการกระจายของตัวแปรกลุ่มศึกษา โดยนำเสนอในรูปตารางเป็นจำนวนและร้อยละ
- แสดงค่าเฉลี่ย(mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(standard deviation) และค่าสัมประสิทธิ์แห่งการกระจาย(coefficient of variation) ของคะแนนความเครียด

2. สถิติเชิงวิเคราะห์ (analytic statistics)

ถ้าพบว่าจำนวนตัวอย่างที่มีอยู่ในกลุ่มที่นำมาเปรียบเทียบมีมากหรือมีการกระจายแบบปกติ จะใช้สถิติแบบพาราเมตริก (parametric) ได้แก่ t - test และ ANOVA แต่ถ้าพบว่าจำนวนตัวอย่างที่มีอยู่ในกลุ่มที่นำมาเปรียบเทียบมีน้อยหรือมีการกระจายแบบไม่ปกติ จะใช้สถิติแบบอพาราเมตริก (non-parametric) ได้แก่ Wilcoxon rank sum test, Kruskal- wallis one way analysis of variance test และทดสอบความแตกต่างโดยใช้ Dunn procedure